КИЇВСЬКА АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ МИСТЕЦТВ

МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС
З ДИСЦИПЛІНИ
«Основи формоутворення»

для студентів спеціальності 022 «Дизайн»
Напрям: 02 «Мистецтво»

Київ-2024

Укладач – Чорна-Степанова Тетяна Вячеславівна

Методичний комплекс з дисципліни розглянуто та затверджено на засіданні педагогічної ради Структурного підрозділу «Міжнародний фаховий коледж моді і дизайну» ВНЗ «Київська Академія прикладних мистецтв».

КИЇВСЬКА АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ МИСТЕЦТВ

Робоча навчальна програма
З ДИСЦИПЛІНИ
«Основи формоутворення»

Спеціальність: 022 «Дизайн»
Напрям: 02 «Мистецтво»

Київ-2024

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка 5
2. Тематичний план (на осн. повн. заг. освіти) 8
3. Тематичний план (на осн. базов. заг. освіти) 9
4. Зміст дисципліни 10
5. Список використаних джерел 14
6. Питання до підсумкового контролю 16
7. Модульна контрольна робота 18
8. Конспект лекцій 23
9. Додатки 42

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна «Основи формоутворення» ставить за **мету** набуття досвіду та застосування нових знань для розв'язання професійних завдань, формування естетичного смаку та креативності студентів.

Головними **завданнями** курсу є:

Ознайомлення з основами геометрії та пластики форм.

1. Формування навичок об'ємно-просторового мислення.
2. Вивчення закономірностей пропорцій, симетрії та ритму у формоутворенні.
3. Освоєння методів комбінування різних форм та структур.
4. Розвиток креативності та інноваційного підходу до дизайну.

Міжпредметні зв'язки

Під час вивчення курсу «Основи формоутворення» застосовано принцип системності, тобто поглиблюються та розширюються знання зі спеціальності. Викладач застосовує міжпредметні зв'язки з іншими навчальними дисциплінами, спираючись на знання, здобуті студентами під час вивчення попереднього матеріалу. «Основи формоутворення» вивчається паралельно з дисциплінами «Основи композиції», «Кольорознавство», і має передувати іншим обов'язковим, нормативним, фаховим дисциплінам, таким як «Основи креслення та нарисної геометрії».

За результатами вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати:

- основи формоутворення – поняття форми, простору, об'єму, площини;
- геометрія та пластика форми – базові геометричні фігури та їх трансформації;
- закони композиції – пропорції, симетрія, асиметрія, рівновага, ритм;
- типи форм – органічні, геометричні, абстрактні, функціональні;
- матеріали та їхні властивості – вибір матеріалів для створення різних форм;
- взаємодія форми та кольору – вплив світла, тіні та текстури на сприйняття;
- методи моделювання – аналіз природних та техногенних форм;
- аналіз та відтворення існуючих форм у природі та техніці;
- використання креслення, макетування, скульптурного моделювання;
- робота з різними матеріалами (папір, глина, пластик, метал тощо);
- виконання композиційних завдань (баланс форм, динаміка, статичність);
- створення та візуалізація нових форм.

Уміти:

- робити аналіз та відтворення форм;
- аналізувати природні та техногенні форми, визначати їх структуру;
- визначати закономірності пропорцій, симетрії, ритму та рівноваги у формах;
- моделювання та створення об'ємних форм;
- виконувати макетування із різних матеріалів (папір, картон, глина, пластик);
- створювати тривимірні моделі об'єктів вручну та в цифровому середовищі;
- виконувати роботу із композицією;
- гармонійно поєднувати різні геометричні та органічні форми;

- виконувати вправи з рівновагою, контрастом, масштабом та динамікою форм;
- використовувати графічні техніки;
- виконувати начерки, ескізи, креслення для майбутніх форм;
- використовувати штрихування, перспективу та інші графічні засоби для передачі об’єму;
- працювати з кольором, світлом та тінню;
- аналізувати взаємодію форми та освітлення;
- використовувати кольорові рішення для підкреслення об’ємності.

Шкала оцінювання навчальних досягнень: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
100-90	A	відмінно	зараховано
89-82	B	дуже добре	
82-75	C	добре	
74-65	D	задовільно	
64-50	E	достатньо	
49-35	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано
35-0	X	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	

Тематичний план з дисципліни

«Основи формоутворення»

Спеціальність: *«Дизайн»*

Спеціалізація: *«Перукарське мистецтво та декоративна косметка»*

(денна форма навчання, на основі повної загальної середньої освіти)

№ з/п	***Назва теми***	***Кількість годин***			
		Всього	***Теоретичні заняття***	***Лабораторні заняття***	***Самостійні роботи***
5 семестр – залік					
Змістовний модуль 1.					
1	Характеристика форми. Роль композиції в формоутворенні	8	4		4
2	Властивості та вид форм.	10	2	4	4
3	Трансформація поверхні форми. Фактура і текстура.	10	2	4	4
4	Структура форми. Поняття тектоніки та архітектоніки	10	2	4	4
5	Пропорції, величина та маса форми. Комбінаторне формоутворення	8	2	2	4
6	Синтез мистецтв у формоутворенні.	12	2		10
7	Модульний контроль	2		2	
Всього		**60**	**14**	**16**	**30**

Тематичний план з дисципліни

«Основи формоутворення»

Спеціальність: *«Дизайн»*

Спеціалізація: *«Перукарське мистецтво та декоративна косметка»*

(денна форма навчання, на основі базової загальної середньої освіти)

№ з/п	***Назва теми***	***Кількість годин***			
		Всього	***Теоретичні заняття***	***Лабораторні заняття***	***Самостійні роботи***
7 семестр – залік					
Змістовний модуль 1.					
1	Характеристика форми. Роль композиції в формоутворенні	8	4		4
2	Властивості та вид форм.	10	2	4	4
3	Трансформація поверхні форми. Фактура і текстура.	10	2	4	4
4	Структура форми. Поняття тектоніки та архітектоніки	10	2	4	4
5	Пропорції, величина та маса форми. Комбінаторне формоутворення	8	2	2	4
6	Синтез мистецтв у формоутворенні.	12	2		10
7	Модульний контроль	2		2	
Всього		**60**	**14**	**16**	**30**

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Характеристика форми. Роль композиції у формоутворенні

Форма є основним елементом дизайну і відіграє важливу роль у візуальному сприйнятті об'єкта. У дизайні форма визначає естетичну привабливість, функціональність та гармонію з іншими елементами зовнішнього вигляду. **Форма** та **композиція** є ключовими поняттями в різних галузях, включаючи мистецтво, дизайн, архітектуру, літературу та музику. Роль композиції у формоутворенні є надзвичайно важливою, оскільки вона визначає, як окремі елементи форми об'єднуються для створення гармонійного і функціонального цілого. Основні формоутворюючі засоби композиції включають різноманітні елементи та принципи, які використовуються для створення гармонійного та виразного твору.

Теоретичні питання:

1.1. Поняття «форма» та композиція»
1.2. Роль композиції у формоутворенні
1.3. Основні формоутворюючі засоби композиції

Завдання для самостійної роботи: вивчити конспект, зафіксувати основні терміни.

Питання до семінару:

1. Що таке форма?
2. Які функції повинна виконувати форма?
3. Роль композиції у створенні форми?
4. Які існують основні формоутворюючі засоби?

Використані джерела та література:

1. Арнхейм Р. Мистецтво і візуальне сприйняття: психологія творчого ока. Київ: Видавничий дім «КМ Академія», 2019. 432 с.
2. Бондаренко Г. О. Основи композиції та формоутворення: навч. посіб. Київ: Вид-во НАУ, 2017. 200 с.
3. Гончаренко Т. І. Теорія формоутворення в дизайні: навч. посіб. Харків: ХНУМГ, 2020. 216 с.
4. Канашевич О. В. Формоутворення в дизайні середовища: навч. посіб. Львів: Видавництво ЛНАМ, 2018. 245 с.
5. Лазаренко В. В. Основи дизайну та композиції: навч. посіб. Київ: Видавництво КНУТД, 2021. 284 с.

Тема 2. Властивості та вид форм

Форма є важливим елементом у різних галузях, включаючи мистецтво, дизайн, архітектуру та інші візуальні дисципліни. Властивості та види форм визначають їхню функціональність, естетику та сприйняття.

Теоретичні питання:

2.1 Основні властивості форм
2.2. Види форм

Завдання для самостійної роботи: вивчення конспекту, вибір першоджерела для практичної роботи.

Практична робота № 1: виконання форми відносно обраного першоджерела.
Питання до семінару:

1. Основі властивості форм?
2. Яких видів бувають форми?
3. За якими кретеріями визначаються основні властивості форм?
4. Що таке абстрактні форми?
5. До яких форм відносяться коло, квадрат і трикутник?

Використані джерела та література:

1. Морозов А. Г. Композиція і пластика форми: навч. посіб. Київ: НАУ, 2022. 258 с.
2. Павленко О. С. Творче формоутворення в архітектурі та дизайні: монографія. Львів: Вид-во ЛНАУ, 2019. 312 с.
3. Семенов В. В. Формоутворення і дизайн: навч. посіб. Харків: Вид-во ХНУМГ, 2020. 194 с.
4. Шевченко І. Л. Просторове формоутворення: методичний посібник. Дніпро: Вид-во ДНУЗТ, 2018. 168 с.

Тема 3. Трансформація поверхні форми. Фактура і текстура

Трансформація поверхні форми охоплює зміну її зовнішнього вигляду через різні техніки обробки. **Фактура** – це фізична структура поверхні, яка може бути гладкою, шорсткою, матовою або блискучою. Вона визначає, як світло взаємодіє з поверхнею і як об’єкт сприймається на дотик. **Текстура** – це візуальний аспект фактури, що створює ілюзію глибини та складності. Текстура може бути створена за допомогою малюнків, кольорових переходів або матеріалів, що використовуються для виготовлення об’єкта. Обидва поняття важливі для дизайну, живопису та архітектури, адже вони впливають на естетичне сприйняття і функціональність виробу. Трансформація може досягатися через використання різних матеріалів, технік обробки та декоративних елементів.

Теоретичні питання:

3.1. Поверхня форми, її властивості та різновиди.
3.2. Поняття фактура і текстура.

Завдання для самостійної роботи: вивчити конспект, зафіксувати основні терміни.
Практична робота № 2: виконання різноманітних текстур та фактур.
Питання до семінару:

1. Що таке фактура?
2. Які види фактур ви знаєте?
3. Що таке текстура?
4. Види текстур?
5. Як між собою пов’зані тестура та фактура?

Використані джерела та література:

1. Кривенко В. А. Закономірності формоутворення в мистецтві: навч. посіб. Харків: ХДАДМ, 2017. 226 с.

2. Левицька І. В. Геометричні основи формоутворення: навч. посіб. Полтава: ПолтНТУ, 2021. 185 с.
3. Морозов А. Г. Композиція і пластика форми: навч. посіб. Київ: НАУ, 2022. 258 с.
4. Павленко О. С. Творче формоутворення в архітектурі та дизайні: монографія. Львів: Вид-во ЛНАУ, 2019. 312 с.

Тема 4. Структура форми. Поняття тектоніки та архітектоніки

Структура форми визначає організацію та взаємозв'язок її елементів. Це основа, що забезпечує стабільність, функціональність і естетичність об'єкта. Структура може бути простими або складними формами, що складаються з різних частин, які взаємодіють між собою. Тектоніка і архітектоніка. Взаємозв'язок тектоніки і архітектоніки.

Теоретичні питання:

4.1. Структура форми

4.2. Поняття тектоніки та архітектоніки

Завдання для самостійної роботи: вивчити конспект, ознайомитись із мистецтвом «орігамі».

Практична робота № 3: виконання форми та розгортки (схеми) форми.

Питання до семінару:

1. Що таке структура форми?
2. Тектоніка це… ?
3. Що в себе включає тектоніка?
4. Архітектоніка це…?
5. Що в себе включає архетектоніка?

Використані джерела та література:

1. Баух А. Основи художнього формоутворення: навч. посіб. Київ: Вид-во НУТД, 2017. 184 с.
2. Білик О. П. Дизайн і формоутворення: навч. посіб. Львів: Видавництво ЛНАМ, 2019. 212 с.
3. Гончаров О. Ю. Композиція і формоутворення в дизайні: навч. посіб. Дніпро: Вид-во ДНУ, 2018. 198 с.
4. Жукова Н. С. Основи проектного формоутворення: навч. посіб. Одеса: ОНАХТ, 2020. 240 с.

Тема 5. Пропорції, величина та маса форми. Комбінаторне формоутворення

Пропорція форми – це співвідношення між різними елементами та частинами об'єкта. Вона визначає, як частини взаємодіють одна з одною і формують цілісний вигляд. Пропорції можуть включати відношення висоти, ширини, глибини та інших вимірів. **Величина форми** відноситься до розмірів об'єкта, включаючи висоту, ширину, глибину та об'єм. Величина визначає просторові характеристики об'єкта і впливає на його сприйняття. **Комбінаторне формоутворення** – це процес створення нових форм шляхом поєднання або змішування існуючих елементів, структур або форм. Це метод, який

використовується в дизайні, архітектурі та мистецтві для генерування інноваційних рішень та нових концепцій.

Теоретичні питання:

5.1. Поняття пропорції форми, її значення.

5.2. Поняття величина та маса форми.

5.3. Комбінаторне формоутворення.

Завдання для самостійної роботи: вивчити конспект, зафіксувати основні терміни.

Практична робота № 4: виконання форми з фактурою та текстурою.

Питання до семінару:

1. Що таке пропорція?
2. Види пропорції?
3. Як визначити масу форми?
4. Що таке величина форми?
5. Що таке комбінаторне формоутворення?

Використані джерела та література:

1. Пучков М. О. Закономірності та принципи формоутворення в мистецтві: монографія. Харків: ХДАДМ, 2019. 312 с.
2. Скуратовський В. М. Формоутворення та композиція в дизайні: підручник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2022. 275 с.
3. Ярова О. М. Основи проектного формоутворення: навч. посіб. Полтава: ПолтНТУ, 2018. 198 с.

Тема 6. Синтез мистецтв у формоутворенні

Синтез мистецтв у формоутворенні – це інтеграція різних видів мистецтв для створення нових форм, концепцій і естетичних рішень. Цей підхід дозволяє об’єднувати елементи з різних дисциплін, таких як живопис, скульптура, архітектура, дизайн, театр та музика.

Теоретичні питання:

6.1. Поняття «форма» та «силует».

6.2. Сприйняття форми. Основні силуети.

6.3. Силуетні та конструктивні лінії.

Завдання для самостійної роботи: виконання колажів за основними силуетами.

Питання до семінару:

1. Які існують основі силуети?
2. Що таке сприйняття форми?
3. Які бувають лінії?
4. Що таке конструктивні ліцнії?
5. Що означає синтез у мистецтві?

Використані джерела та література:

1. Ліпатов Є. В. Теорія композиції та формоутворення: навчальний посібник. Одеса: ОНПУ, 2016. 192 с.
2. Малюга Н. М. Формоутворення в архітектурі та дизайні: навч. посіб. Дніпро: ДНУЗТ, 2017. 210 с.

3. Пучков М. О. Закономірності та принципи формоутворення в мистецтві: монографія. Харків: ХДАДМ, 2019. 312 с.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Арнхейм Р. Мистецтво і візуальне сприйняття: психологія творчого ока. Київ: Видавничий дім «КМ Академія», 2019. 432 с.
2. Бондаренко Г. О. Основи композиції та формоутворення: навч. посіб. Київ: Вид-во НАУ, 2017. 200 с.
3. Гончаренко Т. І. Теорія формоутворення в дизайні: навч. посіб. Харків: ХНУМГ, 2020. 216 с.
4. Канашевич О. В. Формоутворення в дизайні середовища: навч. посіб. Львів: Видавництво ЛНАМ, 2018. 245 с.
5. Лазаренко В. В. Основи дизайну та композиції: навч. посіб. Київ: Видавництво КНУТД, 2021. 284 с.
6. Ліпатов Є. В. Теорія композиції та формоутворення: навчальний посібник. Одеса: ОНПУ, 2016. 192 с.
7. Малюга Н. М. Формоутворення в архітектурі та дизайні: навч. посіб. Дніпро: ДНУЗТ, 2017. 210 с.
8. Пучков М. О. Закономірності та принципи формоутворення в мистецтві: монографія. Харків: ХДАДМ, 2019. 312 с.
9. Скуратовський В. М. Формоутворення та композиція в дизайні: підручник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2022. 275 с.
10. Ярова О. М. Основи проектного формоутворення: навч. посіб. Полтава: ПолтНТУ, 2018. 198 с.

Додаткова література

1. Баух А. Основи художнього формоутворення: навч. посіб. Київ: Вид-во НУТД, 2017. 184 с.
2. Білик О. П. Дизайн і формоутворення: навч. посіб. Львів: Видавництво ЛНАМ, 2019. 212 с.
3. Гончаров О. Ю. Композиція і формоутворення в дизайні: навч. посіб. Дніпро: Вид-во ДНУ, 2018. 198 с.
4. Жукова Н. С. Основи проектного формоутворення: навч. посіб. Одеса: ОНАХТ, 2020. 240 с.
5. Кривенко В. А. Закономірності формоутворення в мистецтві: навч. посіб. Харків: ХДАДМ, 2017. 226 с.
6. Левицька І. В. Геометричні основи формоутворення: навч. посіб. Полтава: ПолтНТУ, 2021. 185 с.
7. Морозов А. Г. Композиція і пластика форми: навч. посіб. Київ: НАУ, 2022. 258 с.
8. Павленко О. С. Творче формоутворення в архітектурі та дизайні: монографія. Львів: Вид-во ЛНАУ, 2019. 312 с.
9. Семенов В. В. Формоутворення і дизайн: навч. посіб. Харків: Вид-во ХНУМГ, 2020. 194 с.
10. Шевченко І. Л. Просторове формоутворення: методичний посібник. Дніпро: Вид-во ДНУЗТ, 2018. 168 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. 3D-моделювання у формоутворенні: курс лекцій. URL: https://3dform.knutd.edu.ua
2. Геометричні принципи формоутворення: наукова стаття. URL: https://hdadm.edu.ua/geoform
3. Гончаренко Т. І. Теорія формоутворення в дизайні. URL: https://designstudies.com.ua/form
4. Національна історична бібліотека України – http://www.dibu.kiev.ua/
5. Національна парламентська бібліотека України – http://www.nplu.org/
6. Основи композиції та формоутворення: навчальний посібник. URL: http://lib.nau.edu.ua/composition
7. Творче формоутворення. URL: https://lnam.edu.ua/formstudy
8. Формоутворення в архітектурі та дизайні. URL: https://archdesign.ua/form
9. Формоутворення та сучасні технології. URL: https://onapt.edu.ua/formtech
10. Харківська державна наукова бібіліотека України імені В. Короленка – http://korolenko.kharkov.com/

КИЇВСЬКА АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ МИСТЕЦТВ

Питання до підсумкового контролю
З ДИСЦИПЛІНИ
«Основи формоутворення»

Спеціальність: 022 «Дизайн»
Напрям: 02 «Мистецтво»

Київ-2024

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Що таке формоутворення в перукарському мистецтві?
2. Які основні закони формоутворення використовуються у створенні зачісок?
3. Що таке симетрія та асиметрія у формі зачіски?
4. Які існують основні геометричні форми зачісок?
5. Як впливає об’єм на сприйняття форми зачіски?
6. Що таке силует зачіски і які його види?
7. Як форма обличчя впливає на вибір зачіски?
8. Що таке баланс у зачісці і як його досягти?
9. Які пропорції використовуються при моделюванні зачіски?
10. Як змінюється форма зачіски в залежності від типу волосся
11. Як правильно розділити голову на зони при моделюванні зачіски?
12. Які основні методи формоутворення при стрижці волосся?
13. Як змінюється форма зачіски при різних техніках градуювання?
14. Види окантовок у стрижках та їх вплив на загальний вигляд зачіски.
15. Як створити об’єм у зачісці для тонкого волосся?
16. Які техніки укладки допомагають змінити форму зачіски?
17. Що таке текстура волосся і як вона впливає на формоутворення?
18. Які інструменти використовуються для створення певних форм зачісок?
19. Як впливає довжина волосся на формоутворення?
20. Які основні принципи формоутворення в чоловічих зачісках?
21. Як колір волосся впливає на сприйняття форми зачіски?
22. Які техніки фарбування допомагають візуально змінити форму зачіски7
23. Що таке контурне фарбування і як його застосовують у формоутворенні?
24. Як використання темних і світлих відтінків може змінити об’єм зачіски?
25. Як модні тенденції впливають на формоутворення зачісок?
26. Які історичні стилі зачісок вплинули на сучасне формоутворення?
27. Як адаптувати класичні форми зачісок до сучасної моди?
28. Що таке авангардні форми зачісок і як вони створюються?
29. Які стилі зачісок найбільше змінюють форму голови?
30. Як зачіска може впливати на візуальне сприйняття людини?
31. Як поєднувати форму зачіски з макіяжем і стилем одягу?
32. Як змінити форму зачіски, щоб скоригувати недоліки обличчя?
33. Які форми зачісок найкраще підходять для різних вікових груп
34. Як застосовується філірування для зміни форми зачіски?
35. Вплив висоти проділу на форму зачіски.
36. Які основні техніки начісування для створення об’єму?
37. Як створюється багатошарова форма зачіски?
38. Вплив хімічної завивки на форму волосся.
39. Як засоби для стайлінгу впливають на зміну форми зачіски?
40. Які новітні технології використовуються для моделювання форми зачісок?

КИЇВСЬКА АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ МИСТЕЦТВ

Модульна контрольна робота
З ДИСЦИПЛІНИ
«Основи формоутворення»

Спеціальність: 022 «Дизайн»
Напрям: 02 «Мистецтво»

Київ-2024

Тест з курсу «Основи формоутворення» (Варіант 1)

1. Що таке формоутворення в дизайні?
a) Процес створення кольорових схем
b) Процес створення функціональних та естетичних форм
c) Процес вибору матеріалів для дизайну
d) Процес створення текстур

2. Які основні принципи формоутворення? (Виберіть всі, що підходять)
a) Симетрія
b) Асиметрія
c) Ритм
d) Прозорість

3. Що таке композиція у формоутворенні?
a) Розташування кольорів
b) Розташування та організація елементів у просторі
c) Вибір матеріалів
d) Створення текстур

4. Яке з наступних визначень найкраще описує поняття «функціональна форма»?
a) Форма, яка приваблива візуально
b) Форма, яка виконує свою функцію ефективно
c) Форма, яка складна та детальна
d) Форма, яка використовує яскраві кольори

5. Як впливає матеріал на процес формоутворення?
a) Матеріал не має значення
b) Матеріал визначає можливості та обмеження форми
c) Матеріал визначає тільки колір форми
d) Матеріал визначає текстуру, але не форму

6. Що таке «органічна форма»?
a) Форма, яка має геометричні лінії
b) Форма, яка нагадує природні, плавні контури
c) Форма, яка створена комп’ютером
d) Форма, яка використовується тільки в архітектурі

7. Що таке «ритм» у дизайні?
a) Послідовність кольорів
b) Повторення елементів для створення візуального руху
c) Вибір матеріалів
d) Створення текстур

8. Який з наступних елементів не є основним елементом формоутворення?
a) Точка
b) Лінія
c) Текстура
d) Колір

9. Як можна досягти балансу у формоутворенні?

a) Використовуючи тільки симетричні форми
b) Використовуючи як симетричні, так і асиметричні форми
c) Використовуючи тільки яскраві кольори
d) Використовуючи складні текстури

10. Що таке «масштаб» у формоутворенні?

a) Розмір елементів відносно один до одного
b) Розташування елементів на площині
c) Вибір кольорової палітри
d) Вибір текстури

Тест з курсу «Основи формоутворення» (Варіант 2)

1. Що таке «геометрична форма»?
a) Форма, яка має неправильні контури
b) Форма, що складається з простих геометричних фігур
c) Форма, створена природними процесами
d) Форма, що використовується лише у графічному дизайні

2. Який термін використовується для опису візуальної ваги елементів у дизайні?
a) Контраст
b) Масштаб
c) Баланс
d) Пропорція

3. Що таке «негативний простір» у формоутворенні?
a) Проміжки між елементами
b) Елементи, які знаходяться на задньому плані
c) Частини форми, які є тінями
d) Елементи, які мають чорний колір

4. Яке з наступних тверджень найкраще описує принцип «єдність» у дизайні?
a) Використання різних матеріалів
b) Створення гармонії між всіма елементами дизайну
c) Використання тільки одного кольору
d) Використання симетричних форм

5. Як можна досягти контрасту у формоутворенні?
a) Використовуючи елементи однакового розміру
b) Використовуючи різні кольори, форми, текстури або розміри
c) Використовуючи симетричні елементи
d) Використовуючи тільки органічні форми

6. Що таке «динамічна форма»?
a) Форма, яка змінює свій розмір
b) Форма, яка створює відчуття руху
c) Форма, яка має геометричні лінії
d) Форма, яка не має чітких контурів

7. Який з наступних принципів не є частиною формоутворення?
a) Ритм
b) Масштаб
c) Гравітація
d) Пропорція

8. Що таке «асиметрія» у дизайні?
a) Використання симетричних елементів
b) Розташування елементів нерівномірно для створення балансу
c) Використання тільки органічних форм
d) Використання елементів однакового розміру

9. Як впливає освітлення на формоутворення?
a) Освітлення не має значення
b) Освітлення може змінювати сприйняття форми та її деталей
c) Освітлення визначає тільки колір форми
d) Освітлення впливає тільки на тіні
10. Що таке «модульність» у формоутворенні?
a) Використання органічних форм
b) Використання повторюваних модулів або одиниць для створення форми
c) Використання асиметричних елементів
d) Використання тільки натуральних матеріалів

КИЇВСЬКА АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ МИСТЕЦТВ

Конспект лекцій
З ДИСЦИПЛІНИ
«Основи формоутворення»

Спеціальність: 022 «Дизайн»
Напрям: 02 «Мистецтво»

Київ-2024

Тема 1. Характеристика форми. Роль композиції у формоутворенні

Характеристика форми

Форма є основним елементом дизайну і відіграє важливу роль у візуальному сприйнятті об'єкта. У дизайні форма визначає естетичну привабливість, функціональність та гармонію з іншими елементами зовнішнього вигляду.

Основні характеристики форми:

1. **Геометрія:**
   - Форма може бути геометричною (круг, квадрат, трикутник) або органічною (натуральні, природні форми).
   - Геометричні форми зазвичай асоціюються з сучасністю і структурованістю, тоді як органічні форми – з природністю і м'якістю.
2. **Розмір:**
   - Величина форми відносно інших елементів. Велика форма може домінувати в композиції, тоді як мала форма може виступати як акцент.
3. **Пропорції:**
   - Співвідношення розмірів різних частин форми. Гармонійні пропорції створюють привабливий і збалансований дизайн.
4. **Об'єм:**
   - Форма може бути плоскою (2D) або об'ємною (3D). Об'ємні форми надають дизайну глибини і реалістичності.
5. **Текстура:**
   - Поверхня форми може бути гладкою, шорсткою, глянцевою або матовою, що впливає на візуальне і тактильне сприйняття.

Роль композиції у формоутворенні

Композиція є мистецтвом розташування форм та елементів у гармонійному і естетично привабливому порядку. Вона визначає, як форми взаємодіють одна з одною та з простором навколо них.

Основні принципи композиції у формоутворенні:

1. **Баланс:**
   - Збалансована композиція досягається рівномірним розподілом візуальної ваги форми. Баланс може бути симетричним (дзеркальне відображення) або асиметричним (різні форми, але збалансовані за вагою).
2. **Ритм:**
   - Повторення форм або їх елементів створює ритм, що надає композиції динамічності і узгодженості.
3. **Контраст:**
   - Використання протилежних форм (наприклад, великих і малих, гладких і шорстких) для створення візуального інтересу та підкреслення певних елементів.
4. **Єдність:**
   - Всі елементи композиції повинні гармонійно поєднуватися між собою, створюючи єдину цілісну структуру.

5. **Пропорції і масштаб:**
   - Правильний вибір пропорцій і масштабу форм в композиції забезпечує гармонію та відповідність до контексту і функції.
6. **Фокус і акцент:**
   - Виділення ключових елементів форми за допомогою кольору, розміру, текстури або розташування для привернення уваги.

Висновок

Форма і композиція є невід'ємними елементами дизайну, які взаємодіють між собою для створення естетично привабливих і функціональних об'єктів. Розуміння їх характеристик і принципів допомагає дизайнерам створювати гармонійні та ефективні образи.

Поняття «форма» та композиція»

Форма та **композиція** є ключовими поняттями в різних галузях, включаючи мистецтво, дизайн, архітектуру, літературу та музику. Розглянемо ці терміни окремо та у їхньому взаємозв'язку:

Форма

Форма (від латинського «forma» – зовнішність, образ) в загальному сенсі означає зовнішній вигляд, контури або структуру об'єкта. Форма може бути як фізичною, так і абстрактною. У різних контекстах форма має специфічні значення:

- **Мистецтво та дизайн:** форма стосується контурів і обрисів об'єкта, які можуть бути геометричними (круг, квадрат) або органічними (форми, що нагадують природні об'єкти).
- **Література:** форма твору може стосуватися його структури, наприклад, вірш, роман, есе, драматична п'єса.
- **Музика:** форма музичного твору може стосуватися його структури, наприклад, соната, симфонія, пісня.

Композиція

Композиція (від латинського «compositio» – складання, поєднання) стосується організації та розташування елементів у просторі чи часі для створення цілісного твору. Композиція може включати баланс, ритм, контраст, єдність та інші принципи, які впливають на сприйняття твору.

- **Мистецтво та дизайн:** композиція визначає, як елементи (лінії, форми, кольори, текстури) розташовані в межах твору мистецтва або дизайну.
- **Література:** композиція твору визначає структуру та порядок розташування частин (глав, сцен, абзаців).
- **Музика:** композиція стосується організації музичних фраз, тем, мотивів та гармонії.

Взаємозв'язок форми та композиції

Форма та композиція тісно пов'язані між собою. Форма є фундаментальним елементом, який використовується в композиції. Композиція, у свою чергу, визначає, як форми організовані та взаємодіють одна з одною для створення цілісного та гармонійного твору.

У мистецтві, наприклад, форми можуть бути організовані в композиції таким чином, щоб створити відчуття балансу, руху або напруги. У літературі форма розділів або сцен може впливати на композицію сюжету, забезпечуючи розвиток теми або характеру. У музиці форма кожного розділу композиції впливає на загальну структуру твору, створюючи ритм і динаміку.

Таким чином, розуміння форми та композиції є важливим для аналізу та створення будь-якого виду мистецтва чи літератури, оскільки вони визначають, як елементи об’єднуються для досягнення бажаного ефекту.

Роль композиції у формоутворенні

Роль композиції у формоутворенні є надзвичайно важливою, оскільки вона визначає, як окремі елементи форми об'єднуються для створення гармонійного і функціонального цілого. Композиція в процесі формоутворення відіграє кілька ключових ролей:

1. Організація простору

Композиція визначає, як елементи розміщуються в межах обмеженого простору. Це включає розташування, розмір, пропорції та відстані між елементами, що допомагає створити структуру та логіку всередині твору.

2. Створення балансу

Баланс у композиції забезпечує рівномірний розподіл візуальних ваги елементів. Це може бути симетричний баланс, де елементи рівномірно розподілені з обох боків центральної осі, або асиметричний баланс, де різні елементи врівноважують один одного завдяки їх розміру, формі або кольору.

3. Направлення уваги

Композиція допомагає направляти увагу глядача або читача до певних частин твору. Використовуючи різні композиційні техніки, такі як лінії напрямку, контрасти або точки фокусу, творець може підкреслити важливі елементи форми та забезпечити логічний потік сприйняття.

4. Створення ритму і динаміки

Ритм у композиції виникає завдяки повторенню та варіаціям елементів форми. Це може створювати відчуття руху та динаміки, що додає життєвість і енергію до твору. Ритм також допомагає структурувати твір, забезпечуючи його послідовність та логічний розвиток.

5. Єдність і гармонія

Композиція забезпечує єдність та гармонію між різними елементами форми. Це досягається через використання спільних стилістичних ознак, кольорів, текстур або тем, що допомагає об’єднати окремі частини в цілісний твір.

6. Контраст і виразність

Контраст у композиції створює виразність та напругу між різними елементами форми. Це може бути контраст між світлом і тінню, великими і маленькими формами, різними текстурами або кольорами. Контраст підкреслює відмінності і робить твір більш виразним та захоплюючим.

7. Взаємозв’язок форми і змісту

Композиція допомагає встановити взаємозв'язок між формою і змістом твору. Вона забезпечує, щоб форма відповідала змісту і підтримувала його передачу. Гарна композиція підсилює зміст, роблячи його більш доступним і зрозумілим для глядача або читача. Отже, композиція у формоутворенні відіграє вирішальну роль, визначаючи, як елементи форми організовані та взаємодіють між собою. Вона забезпечує баланс, направлення уваги, ритм, гармонію та виразність, допомагаючи створити цілісні та естетично привабливі твори. Розуміння і застосування композиційних принципів є необхідним для успішного формоутворення в будь-якій галузі мистецтва та дизайну.

Основні формоутворюючі засоби композиції

Основні формоутворюючі засоби композиції включають різноманітні елементи та принципи, які використовуються для створення гармонійного та виразного твору. Ось ключові формоутворюючі засоби композиції:

1. Лінія

Лінії є одним з найосновніших засобів композиції. Вони можуть бути прямими або кривими, тонкими або товстими, і використовуються для створення контурів, визначення форм, напрямків та руху в композиції.

2. Форма

Форми можуть бути геометричними (квадрати, кола, трикутники) або органічними (неправильні, природні форми). Вони складають основу композиції, визначаючи об'єкти та їхні контури.

3. Масштаб і пропорції

Масштаб відноситься до розміру елементів у композиції, а пропорції – до відношення розмірів різних частин твору. Вони допомагають створити відчуття реальності та гармонії, а також підкреслити важливість певних елементів.

4. Тон та світло

Тон і світло визначають яскравість та темряву елементів, створюючи об'єм, глибину та контраст. Вони допомагають встановити настрій та атмосферу в композиції.

5. Колір

Колір є потужним засобом композиції, який може викликати емоції, направляти увагу та створювати гармонію або контраст. Кольорові схеми, такі як монохроматичні, аналогічні, комплементарні та триадичні, використовуються для досягнення бажаного ефекту.

6. Текстура

Текстура відображає поверхневі якості об'єктів і може бути візуальною (видимою) або тактильною (відчутною на дотик). Вона додає глибину та інтерес до композиції, створюючи різноманітність та реалістичність.

7. Простір (негативний і позитивний)

Простір визначає розташування елементів у композиції та взаємодію між ними. Позитивний простір зайнятий основними об'єктами, тоді як негативний простір – це порожні області навколо або між об'єктами. Баланс між позитивним і негативним простором важливий для створення гармонії.

8. Ритм і повторення

Ритм створюється через повторення елементів, що створює візуальний темп і рух у композиції. Це може бути регулярне повторення або варіативне, що додає динаміку і структуру.

9. Баланс

Баланс стосується рівномірного розподілу візуальної ваги елементів у композиції. Існує симетричний баланс (з однаковими елементами з обох боків центральної осі) та асиметричний баланс (з різними, але врівноваженими елементами).

10. Контраст

Контраст визначає різницю між елементами, такими як колір, форма, розмір, текстура. Він допомагає підкреслити важливі частини композиції та створює візуальний інтерес.

11. Єдність і гармонія

Єдність і гармонія досягаються через узгоджене використання елементів композиції, що створює відчуття цілісності та злагодженості. Це може бути досягнуто через повторення, ритм, колірні схеми та інші композиційні техніки. Ці основні формоутворюючі засоби композиції є фундаментальними для створення гармонійних, виразних та естетично привабливих творів у мистецтві, дизайні, архітектурі та інших візуальних дисциплінах. Використання цих засобів допомагає митцям і дизайнерам досягати бажаних результатів та передавати свої ідеї і почуття.

Тема 2. Властивості та вид форм

Форма є важливим елементом у різних галузях, включаючи мистецтво, дизайн, архітектуру та інші візуальні дисципліни. Властивості та види форм визначають їхню функціональність, естетику та сприйняття. Розглянемо основні властивості та види форм.

Властивості форм

1. **Розмір**
   - Визначає масштаби форми, її абсолютні та відносні розміри.
2. **Пропорції**
   - Відношення розмірів частин форми один до одного та до цілого. Визначають гармонію та естетичне сприйняття форми.
3. **Форма поверхні**
   - Може бути гладкою, рельєфною, текстурованою або складною. Поверхнева структура впливає на тактильне та візуальне сприйняття форми.
4. **Лінійність**
   - Визначає, чи форма має чітко виражені лінії та кути або ж є більш м’якою та округлою.
5. **Контраст**
   - Відмінність форми від оточуючих елементів за кольором, текстурою, розміром тощо. Контраст підкреслює форму та виділяє її серед інших елементів.
6. **Баланс**
   - Розподіл візуальної ваги в межах форми. Збалансовані форми виглядають гармонійно та стійко.

Види форм

1. **Геометричні форми**
   - Мають чітко визначені контури та кути. Приклади: коло, квадрат, трикутник.
2. **Органічні форми**
   - Мають природні, плавні контури, часто нерегулярні. Приклади: листя, каміння, тварини.
3. **Абстрактні форми**
   - Не представляють конкретні об’єкти, але створені для вираження ідей чи емоцій. Можуть бути складними та інтерпретованими по-різному.
4. **Фігуративні форми**
   - Представляють реальні об’єкти чи фігури, які можна легко впізнати. Приклади: люди, тварини, предмети.
5. **Прості форми**
   - Складаються з одного елемента або кількох елементарних форм. Приклади: коло, квадрат, прямокутник.
6. **Складні форми**
   - Складаються з багатьох елементів або комбінованих простих форм. Приклади: архітектурні споруди, складні скульптури.
7. **Статичні форми**

- Виглядають нерухомими, стабільними та стійкими. Приклади: куб, піраміда.

8. **Динамічні форми**
   - Виглядають рухомими, активними або такими, що змінюються. Приклади: хвилясті лінії, вигнуті поверхні.

Властивості та види форм визначають їхнє сприйняття, функціональність та естетичний вплив. Розуміння цих аспектів допомагає митцям, дизайнерам та архітекторам створювати ефективні та привабливі композиції, що відповідають їхнім цілям та ідеям.

Основні властивості форм

Основні властивості форм визначають їхню структуру, сприйняття та взаємодію з іншими елементами. Ось ключові властивості форм:

1. Розмір
- **Абсолютний розмір:** фізичні виміри форми, такі як висота, ширина та глибина.
- **Відносний розмір:** розмір форми відносно інших елементів у композиції.

2. Пропорції
- Відношення розмірів різних частин форми один до одного та до цілого.
- Пропорції впливають на гармонію та естетичне сприйняття форми.

3. Форма поверхні
- **Гладка поверхня:** відбиває світло рівномірно, створює відчуття простоти та елегантності.
- **Текстурована поверхня:** може бути рельєфною, шорсткою, з патернами, що додає глибину та інтерес до форми.

4. Лінійність
- **Чіткі лінії:** Форми з чіткими контурами та кутами, які створюють відчуття точності та структури.
- **М’які лінії:** Округлі або хвилясті форми, що створюють відчуття плавності та органічності.

5. Контраст
- Відмінності між формою та оточуючими елементами за кольором, текстурою, розміром, формою тощо.
- Контраст підкреслює форму, виділяючи її серед інших елементів.

6. Баланс
- **Симетричний баланс:** рівномірний розподіл елементів з обох боків центральної осі.
- **Асиметричний баланс:** врівноваження різних елементів, що створює відчуття гармонії без прямої симетрії.

7. Масштаб
- Відносний розмір форми порівняно з іншими елементами чи оточенням.
- Масштаб впливає на сприйняття важливості та домінантності форми.

8. Об’єм і простір
- **Тривимірність:** форми можуть бути об’ємними, з висотою, шириною та глибиною, що створює відчуття просторовості.

- **Позитивний простір:** область, зайнята формою.
- **Негативний простір:** порожні області навколо або між формами.

9. Ритм і повторення

- **Ритм:** створюється через повторення та варіації форм, що додає динаміку та структуру.
- **Повторення:** регулярне використання однієї чи декількох форм для створення узору або патерну.

10. Єдність і гармонія

- Узгоджене використання елементів форми, що створює відчуття цілісності та злагодженості.
- Єдність досягається через повторення, ритм, кольорові схеми та інші композиційні техніки.

Розуміння основних властивостей форм є важливим для ефективного їх використання у мистецтві, дизайні, архітектурі та інших візуальних дисциплінах. Ці властивості допомагають створювати гармонійні, функціональні та естетично привабливі твори.

Види форм

Форми можуть класифікуватися за різними критеріями, включаючи їхні геометричні властивості, органічність, складність, функціональність та інші аспекти. Ось основні види форм:

1. Геометричні форми

Геометричні форми мають чітко визначені контури та кути. Вони часто використовуються в дизайні та архітектурі для створення структурованих і впорядкованих композицій.

- **Основні геометричні форми:** коло, квадрат, трикутник, прямокутник.
- **Багатокутники:** п’ятикутник, шестикутник, восьмикутник тощо.
- **Тривимірні геометричні форми:** куб, сфера, конус, циліндр, піраміда.

2. Органічні форми

Органічні форми мають природні, плавні контури, часто нерегулярні. Вони зазвичай асоціюються з природними об’єктами і використовуються для створення більш природних та живих композицій.

- **Природні об’єкти:** листя, квіти, тварини, каміння.
- **Плавні, вигнуті форми:** форми, що не мають чітких ліній або кутів, наприклад, вигини річки або обриси хмар.

3. Абстрактні форми

Абстрактні форми не представляють конкретні об’єкти, але створені для вираження ідей чи емоцій. Вони можуть бути складними і інтерпретованими по-різному залежно від контексту.

- **Нефігуративні форми:** вільні форми, що не мають певної фігури чи об'єкта.
- **Складні абстракції:** комбінації різних форм та ліній, що створюють унікальні композиції.

4. Фігуративні форми

Фігуративні форми представляють реальні об'єкти чи фігури, які можна легко впізнати. Вони часто використовуються в мистецтві та дизайні для передачі конкретних ідей або історій.

- **Люди:** фігури людей у різних позах та діях.
- **Тварини та предмети:** реалістичні або стилізовані зображення тварин, рослин, предметів.

5. Прості форми

Прості форми складаються з одного елемента або кількох елементарних форм. Вони зазвичай використовуються для створення мінімалістичних та зрозумілих композицій.

- **Елементарні геометричні форми:** коло, квадрат, трикутник.
- **Окремі об’єкти:** один предмет або фігура, що є центром композиції.

6. Складні форми

Складні форми складаються з багатьох елементів або комбінованих простих форм. Вони використовуються для створення більш детальних та багатошарових композицій.

- **Комбіновані форми:** поєднання кількох геометричних або органічних форм.
- **Багатошарові структури:** форми з багатьма рівнями деталей та елементів.

7. Статичні форми

Статичні форми виглядають нерухомими, стабільними та стійкими. Вони створюють відчуття спокою та впорядкованості.

- **Стабільні геометричні форми:** куб, прямокутник, трикутник.
- **Форми з чіткими лініями:** чіткі та прямі контури, що створюють відчуття нерухомості.

8. Динамічні форми

Динамічні форми виглядають рухомими, активними або такими, що змінюються. Вони додають енергії та життя до композиції.

- **Плавні, вигнуті форми:** форми, що нагадують рух або течію.
- **Форми зі зміною напрямку:** лінії та контури, що змінюють напрямок, створюючи відчуття руху.

Різноманітність форм дозволяє митцям, дизайнерам та архітекторам створювати унікальні та виразні композиції, що відповідають їхнім цілям та ідеям. Розуміння видів форм та їхніх властивостей є ключовим для ефективного використання у творчому процесі.

Тема 3. Трансформація поверхні форми. Фактура і текстура

Трансформація поверхні форми охоплює зміну її зовнішнього вигляду через різні техніки обробки.

Фактура – це фізична структура поверхні, яка може бути гладкою, шорсткою, матовою або блискучою. Вона визначає, як світло взаємодіє з поверхнею і як об'єкт сприймається на дотик.

Текстура – це візуальний аспект фактури, що створює ілюзію глибини та складності. Текстура може бути створена за допомогою малюнків, кольорових переходів або матеріалів, що використовуються для виготовлення об'єкта.

Обидва поняття важливі для дизайну, живопису та архітектури, адже вони впливають на естетичне сприйняття і функціональність виробу. Трансформація може досягатися через використання різних матеріалів, технік обробки та декоративних елементів.

Поверхня форми, її властивості та різновиди

Поверхня форми є одним із ключових елементів в дизайні, мистецтві та архітектурі. Ось основні властивості та різновиди поверхні:

Властивості поверхні:

1. **Гладкість/шорсткість**: впливає на тактильні відчуття та естетику.
2. **Блиск**: визначає, як поверхня відбиває світло (матова, напівматова, глянцева).
3. **Колір**: важливий для сприйняття форми та її контексту.
4. **Текстура**: може бути фізичною або візуальною, створює глибину і деталі.
5. **Матеріал**: впливає на естетику, функціональність і довговічність.

Різновиди поверхні:

1. **Проста поверхня**: має однорідну фактуру, наприклад, гладка сталь або скло.
2. **Комплексна поверхня**: містить елементи різної фактури, як, наприклад, дерево з різьбленням.
3. **Декоративна поверхня**: використовує візерунки, малюнки або кольорові елементи, як у кераміці чи текстилі.
4. **Патинована поверхня**: має зістарений вигляд або сліди використання, що додає характеру.
5. **Екологічна поверхня**: використовує природні матеріали або відновлювальні ресурси, наприклад, пробка або бамбук.

Ці властивості та різновиди поверхні важливі для створення ефекту і сприйняття об'єкта в цілому.

Поняття фактура і текстура

Фактура

Фактура – це фізичні характеристики поверхні об'єкта, які визначають її структуру і тактильні відчуття. Вона може бути:

- **Гладкою**: без будь-яких виступів або нерівностей (наприклад, скло, полірований метал).
- **Шорсткою**: має рельєфні елементи або нерівності (наприклад, бетон, нерівне дерево).

- **Матеріальною**: залежить від використовуваного матеріалу (наприклад, текстиль, кераміка).

Текстура

Текстура – це візуальне сприйняття фактури, яке створює ілюзію глибини і складності. Вона може бути:

- **Декоративною**: включає малюнки або візерунки (наприклад, тканини з принтами).
- **Візуальною**: створює ефект тривимірності через кольорові переходи або тіні (наприклад, живопис).

Взаємозв'язок

Фактура і текстура тісно пов'язані, адже фактура визначає фізичні властивості поверхні, а текстура впливає на її візуальне сприйняття. Обидва поняття використовуються для створення естетики в дизайні, живопису, архітектурі та інших сферах.

Тема 4. Структура форми. Поняття тектоніки та архітектоніки

Структура форми

Структура форми визначає організацію та взаємозв'язок її елементів. Це основа, що забезпечує стабільність, функціональність і естетичність об'єкта. Структура може бути простими або складними формами, що складаються з різних частин, які взаємодіють між собою.

Тектоніка

Тектоніка – це наука про конструктивні елементи і їх взаємозв'язок у просторі. Вона аналізує, як форма підтримує себе і як елементи взаємодіють один з одним. Тектоніка включає:

- **Матеріали**: вибір матеріалів і їх фізичні властивості.
- **Конструкції**: різні способи побудови та підтримки форм (колони, арки, балки).
- **Принципи**: використання механічних принципів для забезпечення стабільності.

Архітектоніка

Архітектоніка – це ширше поняття, яке включає тектоніку, але також розглядає композицію і естетичні аспекти архітектурних форм. Архітектоніка вивчає:

- **Композицію**: як різні елементи об'єкта об'єднуються в цілісну структуру.
- **Візуальні пропорції**: баланс і гармонію між формами і простором.
- **Функціональність**: як структура відповідає своїй призначенню.

Взаємозв'язок

Тектоніка і архітектоніка тісно пов'язані, адже обидва поняття важливі для створення успішної архітектурної концепції. Тектоніка забезпечує функціональність та стабільність, тоді як архітектоніка додає естетичний вимір та інтеграцію в навколишнє середовище.

Структура форми

Структура форми визначає організацію, компоненти та їх взаємозв'язки, які разом створюють цілісний об'єкт. Основні аспекти структури форми включають:

1. **Компоненти**:
   - **Частини**: основні елементи, з яких складається форма (наприклад, стіни, дахи, колони).
   - **Взаємозв'язки**: як частини взаємодіють між собою, утворюючи цілісність.
2. **Пропорції**:
   - Відношення між різними елементами форми, які визначають естетичний вигляд і сприйняття.
3. **Система**:
   - Внутрішня організація, що забезпечує функціональність і цілісність (наприклад, симетрія, асиметрія, ритм).
4. **Текстура і фактура**:
   - Визначають фізичні та візуальні характеристики поверхні, що впливають на сприйняття.

5. **Висота і об’єм**:
   - Просторова складова, яка визначає об’єм форми та її взаємодію з навколишнім середовищем.

Важливість структури форми

- **Функціональність**: структура визначає, як форма виконує свої функції.
- **Естетика**: формує візуальне сприйняття та емоційний відгук.
- **Стабільність**: забезпечує міцність і витривалість об’єкта.

Структура форми є критично важливим аспектом в дизайні, архітектурі та мистецтві, адже вона впливає на загальний вигляд і функціонування об’єкта.

Поняття тектоніки та архітектоніки

Тектоніка

Тектоніка – це наука про конструкцію та організацію архітектурних форм. Вона вивчає, як елементи будівлі або об'єкта взаємодіють і підтримують один одного. Основні аспекти тектоніки включають:

- **Матеріали**: вибір і властивості матеріалів, що використовуються (бетон, сталь, дерево).
- **Конструктивні рішення**: способи, якими форми підтримуються, такі як колони, арки, балки.
- **Механіка**: принципи, які забезпечують стабільність і витривалість конструкцій.

Архітектоніка

Архітектоніка – це більш широке поняття, яке включає тектоніку, але також акцентує увагу на естетичних, композиційних та функціональних аспектах архітектурних форм. Основні елементи архітектоніки:

- **Композиція**: як різні елементи об’єкта об’єднуються в цілісну структуру.
- **Візуальні пропорції**: баланс і гармонія між формами, простором та масштабами.
- **Функціональність**: як форма відповідає своїй призначенню та потребам користувачів.

Взаємозв’язок

Тектоніка і архітектоніка взаємодіють, забезпечуючи одночасно функціональність і естетичність архітектурних об’єктів. Тектоніка зосереджується на механічних і конструктивних аспектах, тоді як архітектоніка враховує загальну композицію та візуальний ефект.

Тема 5. Пропорції, величина та маса форми. Комбінаторне формоутворення

Поняття пропорції форми, її значення

Поняття пропорції форми

Пропорція форми – це співвідношення між різними елементами та частинами об’єкта. Вона визначає, як частини взаємодіють одна з одною і формують цілісний вигляд. Пропорції можуть включати відношення висоти, ширини, глибини та інших вимірів.

Значення пропорцій

1. **Естетика**:
   - Пропорції впливають на візуальну привабливість об’єкта. Гармонійні пропорції створюють естетичне задоволення і баланс.
2. **Функціональність**:
   - Вірні пропорції забезпечують практичність використання об’єкта, впливаючи на комфорт і ергономіку.
3. **Співвідношення з контекстом**:
   - Правильні пропорції допомагають інтегрувати об’єкт у навколишнє середовище, підкреслюючи його значення в просторі.
4. **Символізм**:
   - Пропорції можуть мати символічне значення в культурі, відображаючи певні ідеали або концепції (наприклад, «золотий перетин»).

Пропорція форми є критично важливим аспектом дизайну та архітектури, оскільки вона впливає на естетику, функціональність і взаємодію об’єкта з оточенням. Правильні пропорції сприяють створенню цілісного і гармонійного вигляду.

Поняття величина та маса форми

Величина форми

Величина форми відноситься до розмірів об’єкта, включаючи висоту, ширину, глибину та об’єм. Величина визначає просторові характеристики об'єкта і впливає на його сприйняття. Вона може бути:

- **Абсолютною**: конкретні виміри об’єкта (наприклад, 2 метри в висоту).
- **Відносною**: співвідношення розмірів між різними частинами або між об’єктом і навколишнім середовищем.

Маса форми

Маса форми стосується фізичної ваги та обсягу матеріалу, з якого виготовлений об’єкт. Маса впливає на відчуття стабільності та міцності. Вона може бути:

- **Легкою**: об’єкти з легких матеріалів (наприклад, пластикові або паперові форми).
- **Важкою**: об’єкти з важких матеріалів (наприклад, бетон або метал).

Значення величини та маси

1. **Естетика**: величина і маса впливають на візуальне сприйняття форми та її інтеграцію в середовище.
2. **Функціональність**: правильні розміри та маса забезпечують зручність використання і практичність.

3. **Стабільність**: маса впливає на стійкість об'єкта, особливо в архітектурі та дизайні.

Величина та маса форми є важливими характеристиками, що визначають її сприйняття, функціональність та взаємодію з оточенням. Правильне розуміння цих аспектів допомагає створювати гармонійні та практичні об’єкти.

Комбінаторне формоутворення

Комбінаторне формоутворення – це процес створення нових форм шляхом поєднання або змішування існуючих елементів, структур або форм. Це метод, який використовується в дизайні, архітектурі та мистецтві для генерування інноваційних рішень та нових концепцій.

Основні аспекти комбінаторного формоутворення:

1. **Комбінування елементів**:
   - Використання різних форм, матеріалів або текстур для створення унікальних конструкцій. Наприклад, поєднання круглих і прямокутних елементів.
2. **Варіювання**:
   - Зміна пропорцій, масштабів або орієнтацій форм для досягнення нових візуальних ефектів. Це може включати обертання, масштабування або трансформацію частин.
3. **Системність**:
   - Розробка системи, яка дозволяє генерувати різноманітні варіації на основі заданих правил або алгоритмів. Це може бути використано в генеративному дизайні.
4. **Експерименти**:
   - Відкритість до нових ідей і методів, що дозволяє досліджувати незвичайні комбінації форм і матеріалів.

Значення комбінаторного формоутворення:

- **Інновації**: Дозволяє створювати нові та оригінальні рішення в дизайні та архітектурі.
- **Гнучкість**: Забезпечує можливість адаптації до різних умов і потреб.
- **Естетика**: Сприяє створенню унікальних візуальних ефектів і композицій.

Комбінаторне формоутворення є важливим інструментом для дизайнерів і архітекторів, який допомагає генерувати нові ідеї, досліджувати різні комбінації і створювати інноваційні об'єкти.

Тема 6. Синтез мистецтв у формоутворенні

Синтез мистецтв у формоутворенні – це інтеграція різних видів мистецтв для створення нових форм, концепцій і естетичних рішень. Цей підхід дозволяє об’єднувати елементи з різних дисциплін, таких як живопис, скульптура, архітектура, дизайн, театр та музика.

Основні аспекти синтезу мистецтв:

1. **Міждисциплінарність**:
   - Поєднання різних мистецьких практик для створення комплексних об’єктів або інсталяцій. Наприклад, використання живопису в архітектурі для оформлення фасадів.
2. **Спільне дослідження**:
   - Співпраця між митцями різних напрямків, що дозволяє досліджувати нові ідеї і концепції. Це може бути спільна робота художників, дизайнерів і архітекторів.
3. **Естетичний вплив**:
   - Використання елементів з різних мистецтв для підсилення естетичного впливу. Наприклад, звукові інсталяції в поєднанні з візуальним мистецтвом.
4. **Функціональність**:
   - Синтез мистецтв може привести до створення функціональних об’єктів, які також мають художню цінність, наприклад, дизайнерські меблі або предмети інтер’єру.

Значення синтезу мистецтв у формоутворенні:

- **Інновації**: створення нових ідей і підходів, що виходять за межі традиційних методів.
- **Гармонія**: формування цілісних об’єктів, які поєднують естетику та функціональність.
- **Різноманітність**: збагачення художнього процесу новими техніками і матеріалами.

Синтез мистецтв у формоутворенні є потужним інструментом для митців, який дозволяє створювати унікальні і багатогранні роботи, що відображають складність сучасного світу і різноманітність культурних впливів.

Поняття «форма» та «силует»

Поняття «форма»

Форма – це тривимірна структура об'єкта, що має визначені розміри, контури та об’єм. Форма визначає, як об'єкт виглядає, які має характеристики та як взаємодіє з навколишнім середовищем. Вона може бути:

- **Геометричною**: складатися з простих геометричних фігур (квадрати, кола, куби).
- **Органічною**: мати вільні, асиметричні контури, що імітують природні форми (наприклад, форми рослин або тварин).

Поняття «силует»

Силует – це двовимірне зображення форми, яке акцентує контури і обрис об’єкта без деталізації. Силует може бути розглянутий як «тінь» або контур,

який визначає загальну ідентичність форми. Силуети часто використовуються в живопису, графіці та дизайні для:

- **Передачі основного вигляду**: вони дозволяють швидко зрозуміти, що це за об’єкт.
- **Створення емоційного впливу**: силует може передавати атмосферу або настрій.

Взаємозв’язок між формою та силуетом

Форма і силует тісно пов’язані: силует є візуальним вираженням форми в двовимірному просторі. Розуміння цього взаємозв'язку допомагає дизайнерам і художникам створювати ефективні композиції та досягати бажаного естетичного впливу.

Сприйняття форми. Основні силуети

Сприйняття форми

Сприйняття форми – це процес, через який люди оцінюють та інтерпретують об’єкти в своєму оточенні. Це може включати:

1. **Візуальні характеристики**: контури, кольори, фактури, які формують перше враження.
2. **Емоційний вплив**: як форма викликає певні почуття або асоціації (наприклад, круглі форми зазвичай сприймаються як м’які і доброзичливі).
3. **Культурні контексти**: різні культури можуть по-різному сприймати ті ж форми (наприклад, символи можуть мати різне значення).

Основні силуети

Силуети можна класифікувати за різними критеріями. Ось кілька основних типів:

1. **Геометричні силуети**:
   - Простих форм, таких як квадрати, кола, трикутники. Вони асоціюються з стабільністю і порядком.
2. **Органічні силуети**:
   - Складні, асиметричні форми, що імітують природні об’єкти (наприклад, силуети рослин або тварин).
3. **Абстрактні силуети**:
   - Фігури, які не відтворюють конкретні об’єкти, а складаються з вільних ліній і форм, що викликають різні емоції.
4. **Архітектурні силуети**:
   - Силуети будівель і структур, які можуть мати характерні контури, наприклад, силуети міст або веж.
5. **Людські силуети**:
   - Силуети людей у різних позах, які часто використовуються в графіці та дизайні для передачі руху чи емоцій.

Сприйняття форми і силуету є важливими аспектами в дизайні, живопису та архітектурі. Розуміння цих концепцій допомагає митцям і дизайнерам створювати візуально привабливі та функціональні об'єкти.

Силуетні та конструктивні лінії

Силуетні лінії

Силуетні лінії – це контури об'єкта, які визначають його зовнішній вигляд у двовимірному просторі. Вони допомагають сформувати образ і ідентичність об’єкта. Основні характеристики силуетних ліній:

1. **Окреслення**: визначають загальну форму та контур.
2. **Структура**: допомагають сприймати об’єкт на перший погляд, підкреслюючи його характерні риси.
3. **Естетика**: впливають на візуальне сприйняття та емоційний ефект.

Конструктивні лінії

Конструктивні лінії – це лінії, які відображають внутрішню структуру об’єкта. Вони можуть показувати зв'язки між елементами, їх розташування та функціональність. Основні характеристики конструктивних ліній:

1. **Структурні елементи**: відображають основні компоненти та їх взаємодію.
2. **Функціональність**: підкреслюють, як об’єкт працює або як його частини з’єднані.
3. **Організація простору**: допомагають візуалізувати просторові відношення між елементами.

Взаємозв’язок

Силуетні та конструктивні лінії працюють разом, щоб створити цілісний образ об’єкта. Силуети надають об’єкту візуальну ідентичність, тоді як конструктивні лінії демонструють його функціональні і структурні особливості. Розуміння обох типів ліній є важливим для дизайну та архітектури.

КИЇВСЬКА АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ МИСТЕЦТВ

Додатки
З ДИСЦИПЛІНИ
«Основи формоутворення»

Спеціальність: 022 «Дизайн»
Напрям: 02 «Мистецтво»

Київ-2024

ДОДАТОК 1

Тема 2. Властивості та вид форм

Геометричні форми

Органічні форми

Абстрактні форми

Фігуративні форми

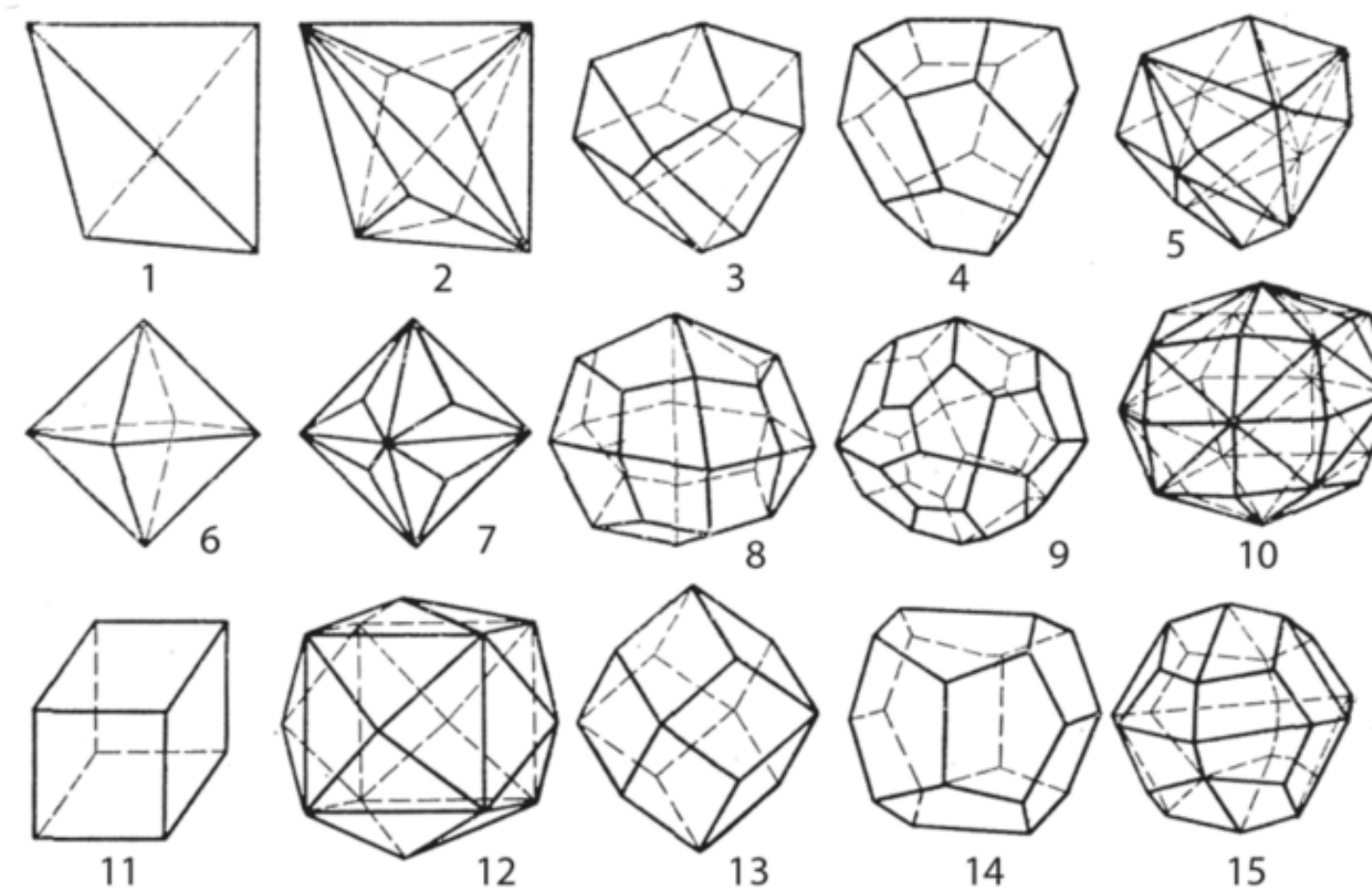

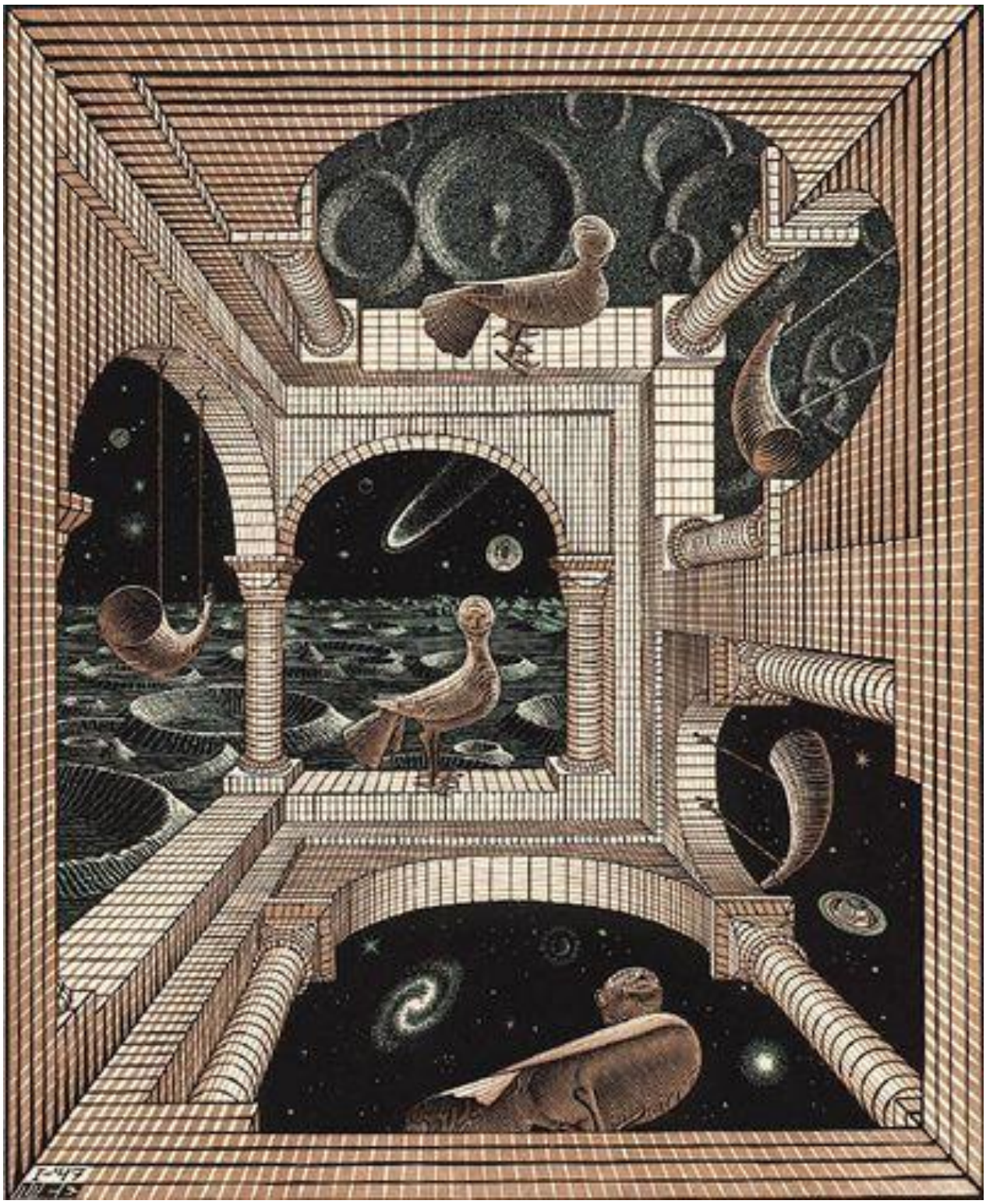

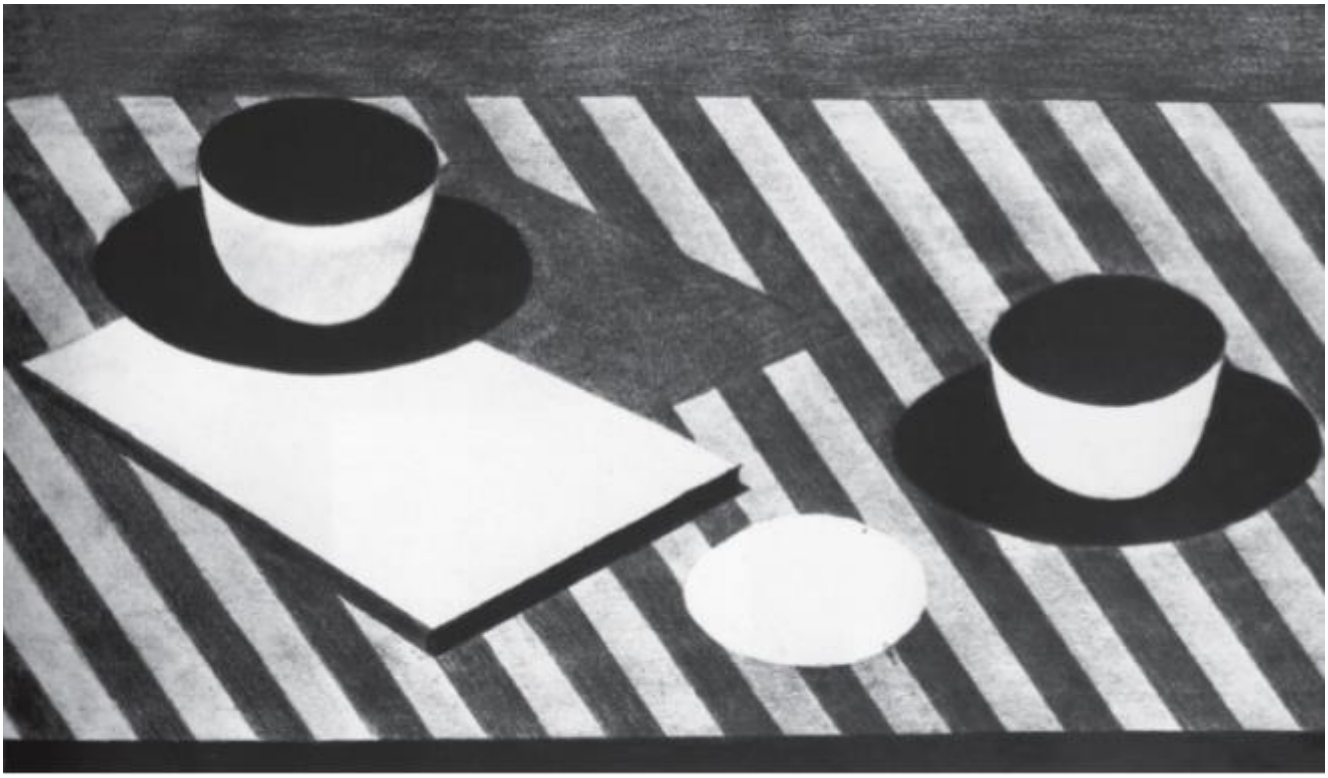
Прості форми

Складні форми

Статичні форми

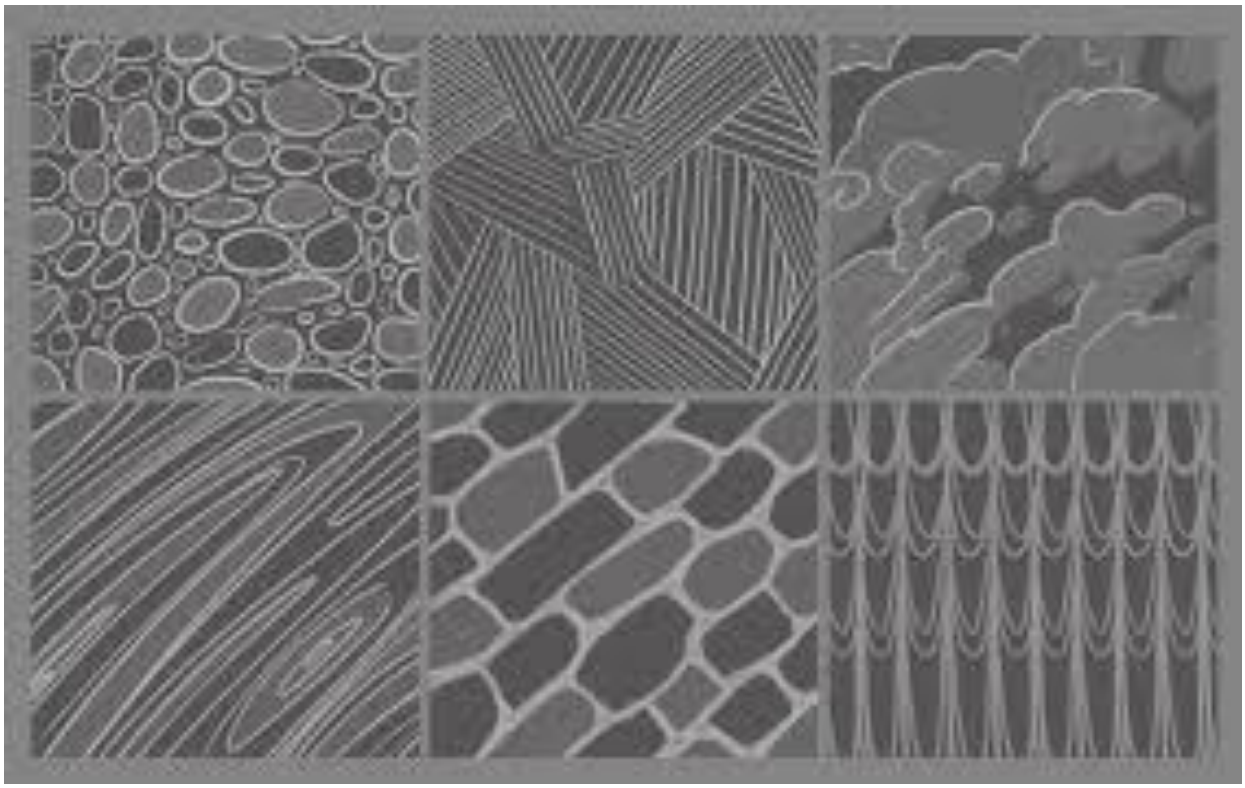
Динамічні форми

ДОДАТОК 2

Тема 3. Трансформація поверхні форми. Фактура і текстура

Фактура

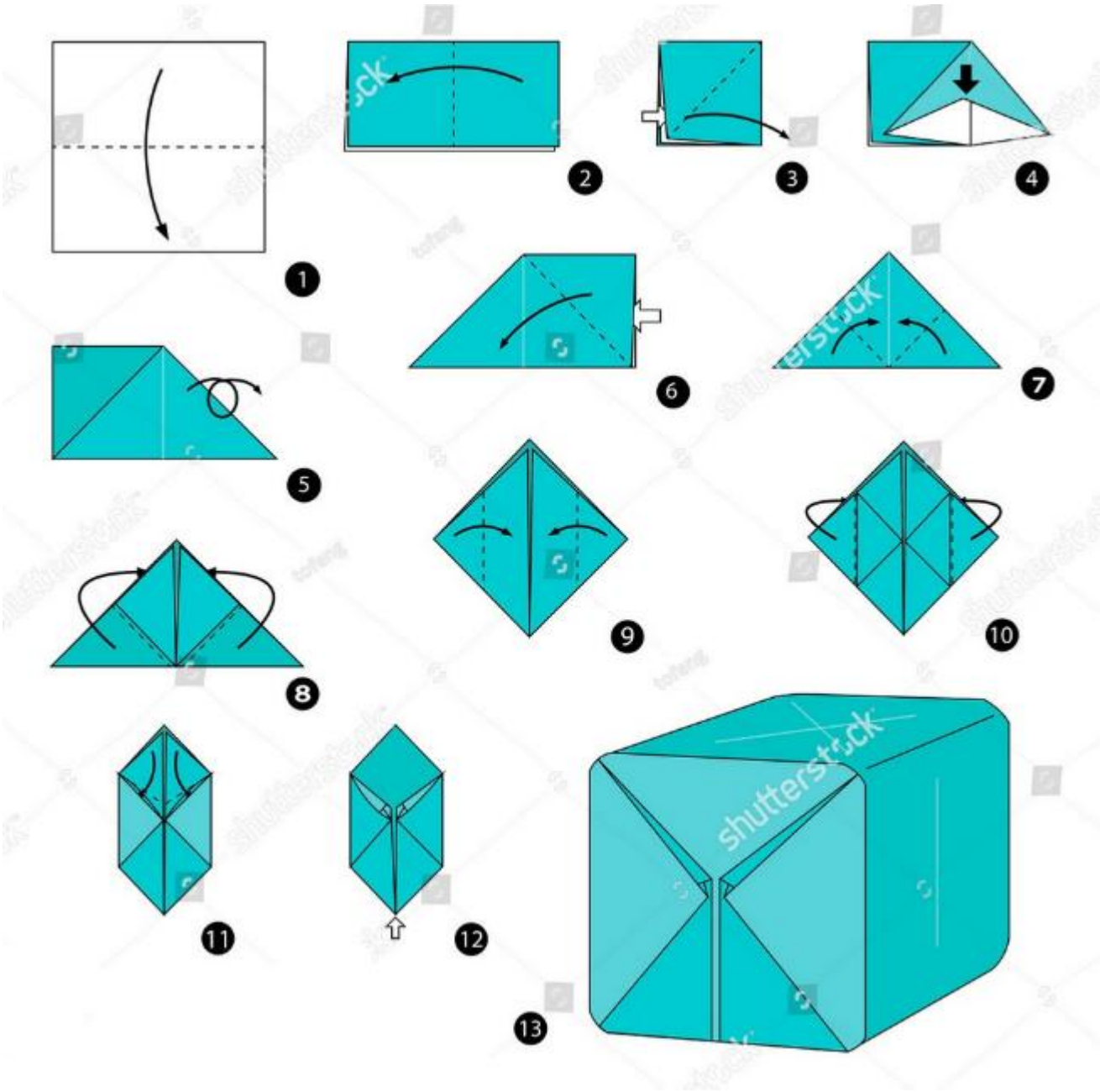
Текстура

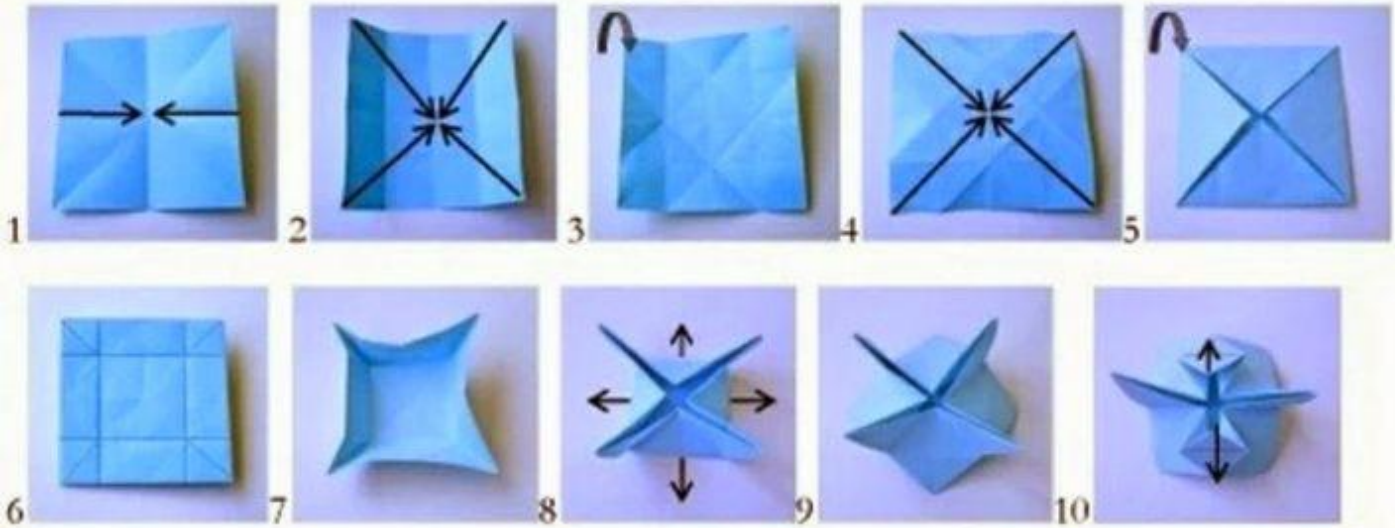

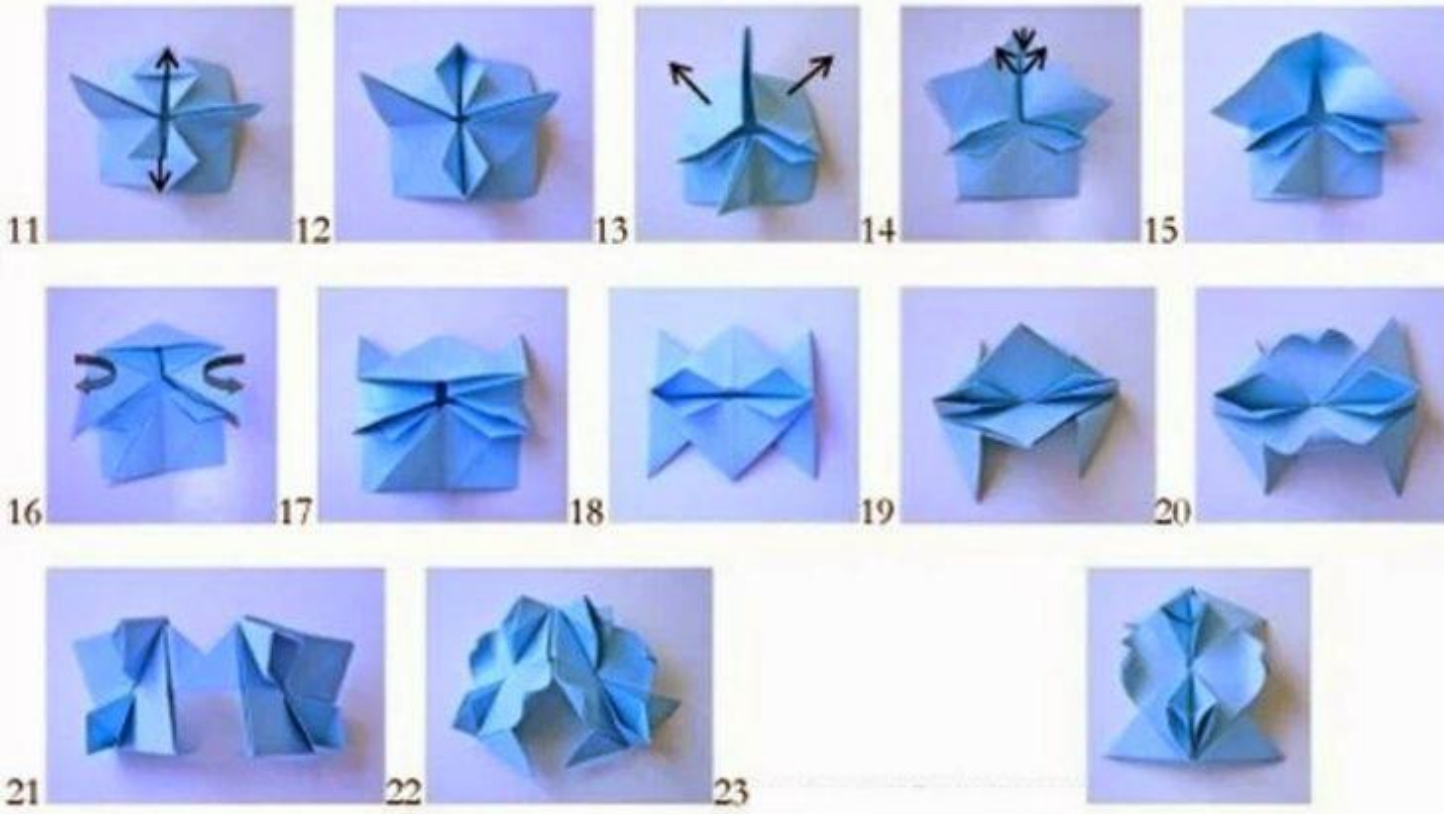
ДОДОТОК 3

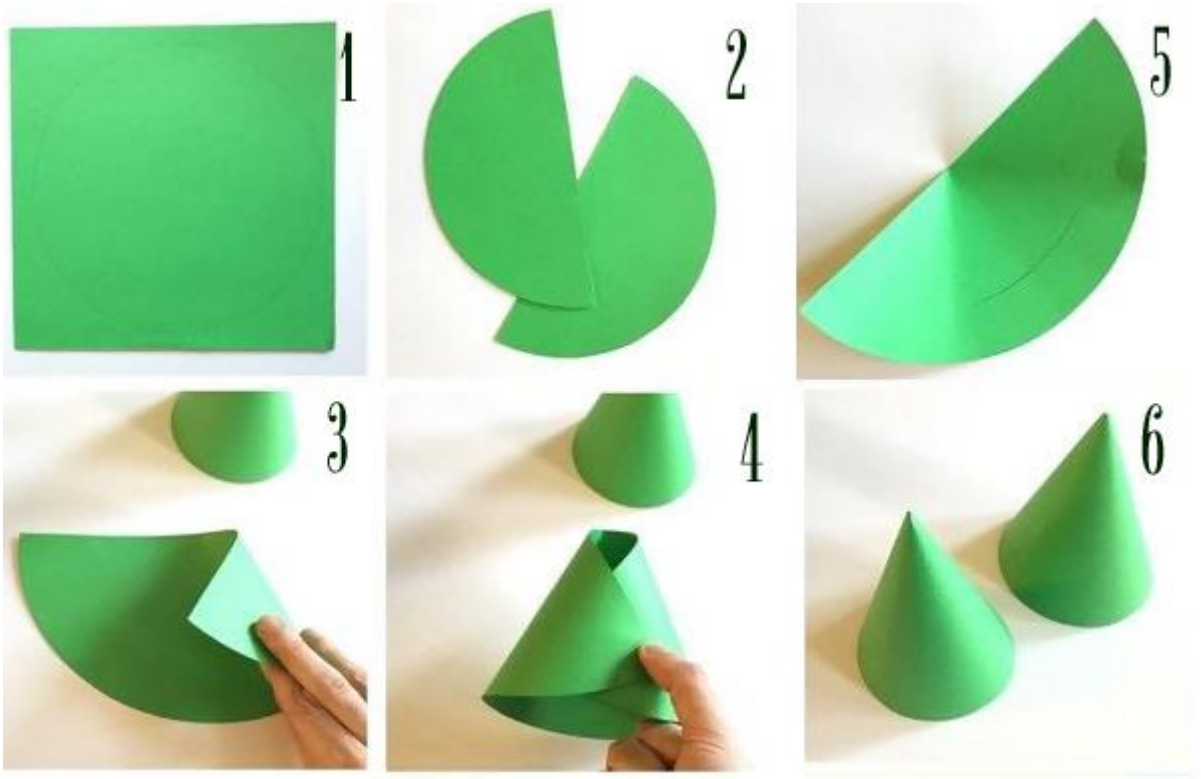
Тема 4. Структура форми. Поняття тектоніки та архітектоніки мистецтво «орігамі»

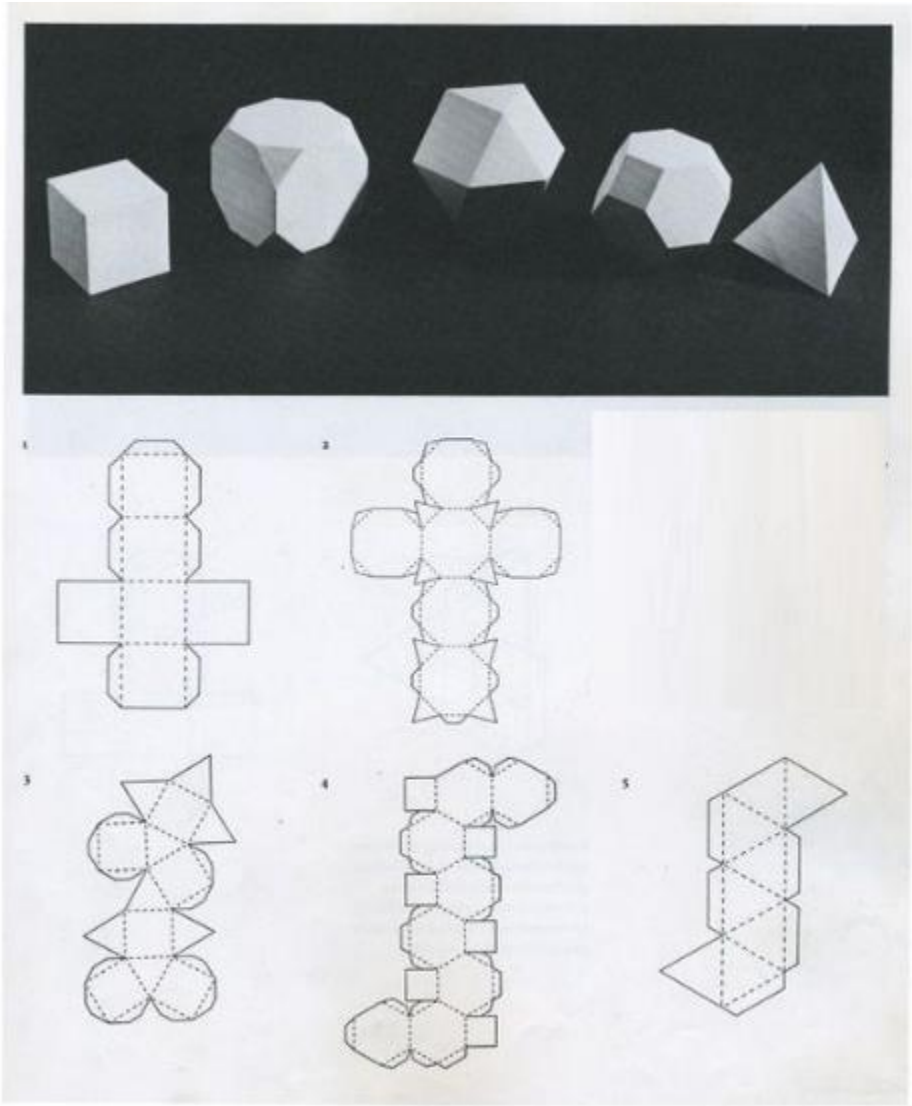

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

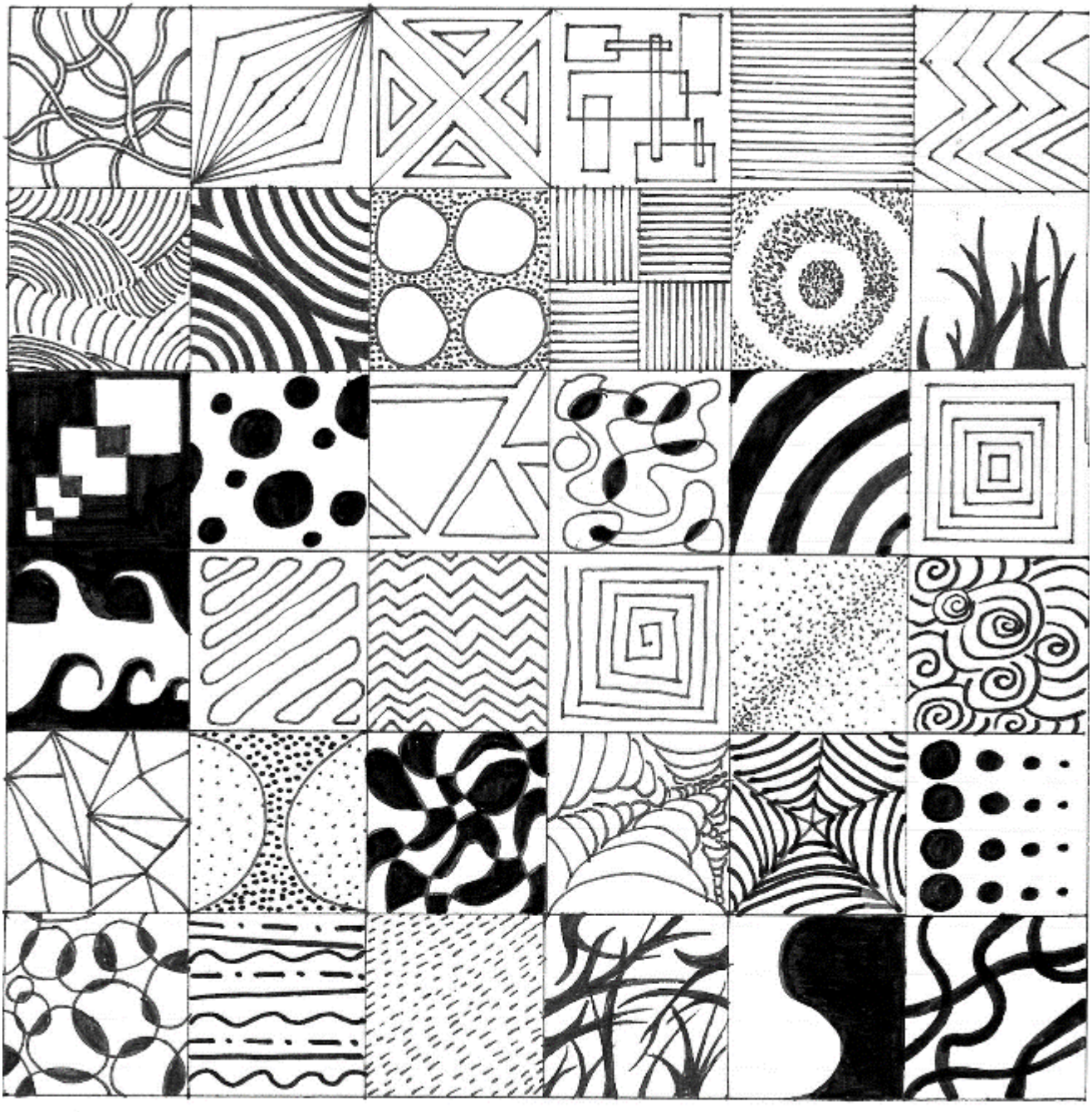

11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23

1
2
5
3
4
6

ДОДАТОК 4

Тема 5. Пропорції, величина та маса форми. Комбінаторне формоутворення Фактура та текстура

ДОДАТОК 5

Тема 6. Синтез мистецтв у формоутворенні
(Створення колажів за основними силуетами)
Геометричні силуети

Органічні силуети

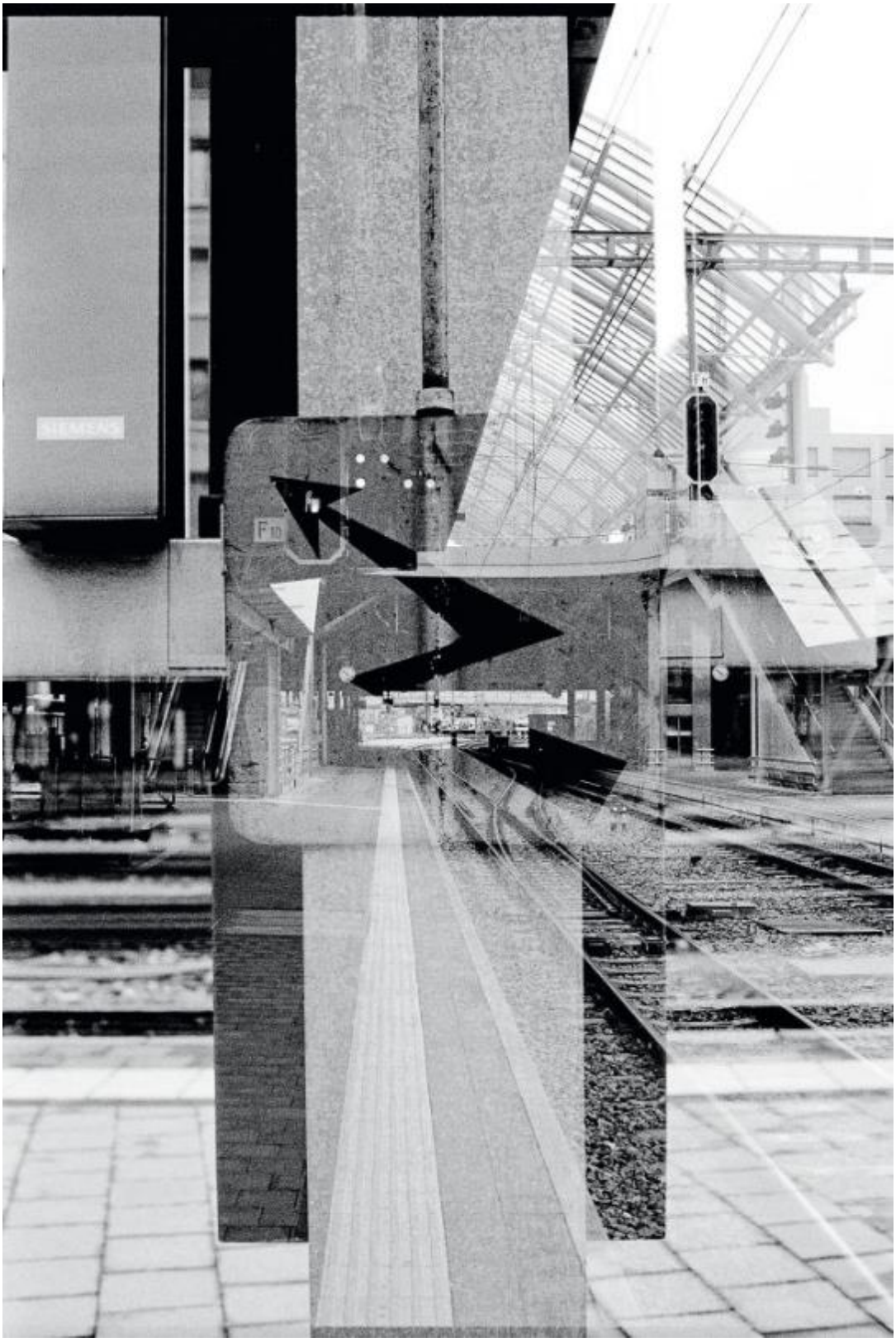

Абстрактні силуети

Архітектурні силуети

Людські силуети

